

MUISTIO

Rajapalojen kulta-kobolttikaivoshanke, YVA-lain 8 §:n mukainen 1. ennakkoneuvottelu

Paikka: MS Teams -etäyhteys

Aika: 18.12.2020 09.00 – 12.05

Osallistujat rooleineen:

Timo Jokelainen, Lapin ELY-keskus, ympäristö- ja luonnonvarat -vastualueen johtaja; YVA-menettelyn yhteysviranomainen, maakuntakaavoituksen asiantuntijaviranomainen, kuntakaavoituksen edistäjä

Leena Ruokanen, Lapin ELY-keskus, ympäristö- ja luonnonvarat -vastualue – ylitarkastaja; yhteysviranomaisen yhteyshenkilö, maakuntakaavoituksen asiantuntijaviranomainen, kuntakaavoituksen edistäjä

Merja Lipponen, Lapin ELY-keskus, luontoympäristöyksikkö – ylitarkastaja; luonnonsuojeluviranomainen

Heino Vasara, Lapin ELY-keskus - kaivosalan toimialapäällikkö, TEM kaivannaisklusteri

Eira Järviluoma, Lapin ELY-keskus – ylitarkastaja; ympäristövastaava, liikenneasiat

Jari Pasanen, Lapin ELY-keskus, luontoympäristöyksikkö – yksikön päällikkö; luonnonsuojeluviranomainen

Soile Nieminen, Kainuun ELY-keskus – johtava ympäristöasiantuntija; valtakunnalliset kaivoserikoistumistehtävät, asiantuntijatuki LAPELY:lle

Joni Kivipelto, Kainuun ELY-keskus – valtakunnalliset kaivoserikoistumistehtävät, asiantuntijatuki LAPELY:lle

Heli Nurmi, Kainuun ELY-keskus – patoturvallisuusviranomainen; kaivosten patoturvallisuus

Eira Luokkanen, Lapin ELY-keskus, ympäristönsuojeluyksikkö – yksikön päällikkö; yhteysviranomainen

Juhani Itkonen, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (PSAVI) – ympäristöneuvos; ympäristöluvat

Ilkka Keskitalo, Tukes – ylitarkastaja; malminetsintä

Ossi Leinonen, Tukes – johtava asiantuntija; kaivostoiminta, -luvat ja -turvallisuus

Erkki Lehtoniemi, Rovaniemen kaupunki – ympäristöpäällikkö; ympäristöviranomaisen rooli

Tapani Melaluoto, Ylitornion kunta – kunnanjohtaja; hankkeen sijaintikunnan edustaja

Marja Anttonen, Paliskuntain yhdistys – porotalousneuvoja; sidosryhmä/yhteistyötaho

Riitta Lönnström, Lapin liitto – suunnittelujohtaja; maakuntakaavoitusviranomainen

Juha Piisilä, Lapin liitto – maakuntainsinööri; maakuntakaavoitusviranomainen

Jenni Hasa, Metsähallitus liiketalous – kaivannaisasiantuntija

Liinu Törvi, Metsähallitus luontopalvelut– erikoissuunnittelija; Natura 2000 -alueiden haltijaviranomainen

Timo Rantala, Lapin Pelastuslaitos – pelastuspäällikkö, pelastusviranomainen; pelastustoimeen liittyvien riskien asiantuntija

Noora Ahola, Mawson Oy – toimitusjohtaja; hankkeesta vastaava

Bouke Van 't Riet, Mawson Oy – tekninen johtaja; hankkeesta vastaava

Tapani Hyysalo, Mawson Oy – operatiivinen johtaja; hankkeesta vastaava, neuvottelun sihteeri

Janne Kinnunen, Mawson Oy – geologi; hankkeesta vastaava

Janna Riikonen, Golder Associates Oy – vanhempi asiantuntija; Mawsonin neuvonantaja, vaikutusarvioinnin tuki

Anssi Parkkinen, Golder Associates Oy – ympäristöasiantuntija; Mawsonin neuvonantaja, vaikutusarvioinnin tuki

1 § Neuvottelun avaus

Timo Jokelainen avasi neuvottelun.

Timo Jokelainen valittiin puheenjohtajaksi ja Tapani Hyysalo nimettiin sihteeriksi.

Sovittiin, että sihteeri laatii neuvottelusta muistioloennoksen, joka jaetaan osallistujille kommentoitavaksi. Lapin ELY-keskus/Timo Jokelainen ja hankkeesta vastaava/Noora Ahola varmentavat lopullisen muistion.

Sovittiin myös, että neuvottelu voidaan nauhoittaa muistion laatimisen tueksi.

Todetaan, että ennen neuvottelua hankkeesta vastaavaa ohjeistettiin, ettei neuvottelussa ilmaistuja mielipiteitä kirjata muistioon.

2 § Osallistujatahot ja roolit hankkeen suunnittelussa

Osallistujat esittäytyivät ja kuvasivat roolinsa hankkeen suunnittelussa ja YVA-menettelyssä.

3 § Ennakkoneuvottelun tarkoitus

Hankkeesta vastaava on pyytänyt Lapin ELY-keskukselta ennakkoneuvottelun järjestämistä. Maakuntaliitolle ja alueen kunnille on mennyt tieto kaavoittamisen aloittamisen tarpeesta. Lapin ELY-keskus ja hankkeesta vastaava ovat yhdessä todenneet, että ennakkoneuvottelu olisi tässä vaiheessa hyödyllinen. Puheenjohtaja totesi neuvottelun järjestämisen aikaisessa vaiheessa hyväksi ja hanketta koskevien menettelyjen yhteensovittamista edistäväksi sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti.

Puheenjohtaja viittasi YVA-lain 8 §:än ennakkoneuvottelun tarpeesta ja totesi, että lain tarkoittamassa tilanteessa ollaan.

Keskustelua tai muita huomioita ennakkoneuvottelun tarkoituksesta ei syntynyt.

Puheenjohtaja pyysi osallistujia ottamaan tässä yhteydessä esille neuvottelun asialistaan sisältymättömiä asioita, joita haluttaisiin neuvottelussa käsiteltävän. Tällaisia ei ollut.

4 § Hankkeen kuvaus ja suunnittelu-aikataulu, Mawson Oy

Hankkeesta vastaavan Mawson Oy:n Noora Ahola ja Tapani Hyysalo esittelivät hankkeen perustelut ja perustiedot, yleispiirteisen alustavan pitkän tähtäimen hankesuunnitelmaluonnoksen, hankkeen alustavan pitkän tähtäimen ja ohjelmavaiheen aikataulukonnotukset, jo toteutetut ympäristö- ja luontoselvitykset, lisäselvitystarpeet, YVA-ohjelmavaiheen osallistamis- ja vuorovaikutushahmotelman sekä alueen kaavoitustilanteen osallistujille etukäteen jaetun PowerPoint -esityksen avulla.

Puheenjohtaja totesi hankkeen esittelystä huomioinaan, että

- hankkeen YVA-ohjelmavaiheen ja kaavoituksen aikataulutusta on syytä pohtia neuvottelussa
- huomioida samassa yhteydessä myös lakisäätöiset luvitusprosessit
- alustavat esitykset kaivos-hankkeen teknisistä toteuttamisratkaisuksista mahdollistavat neuvottelussa pohdintaa siitä, mitä nämä ratkaisut eri menettelyjen osalta voisivat tarkoittaa, vaikkei alustavassa vaiheessa voidakaan näitä vielä syvällisesti miettiä
- aikatauluhahmotelmat on myös hyvä huomioida
- osallistamisasioista voidaan keskustella joko nyt tai neuvottelun kohdassa 6
- tutkimuskäytävään liittyvät kysymykset ympäristöllisistä ja kaivoslain mukaisista menettelyistä olivatpa ne sitten suunnittelua, YVA-menettelyä, Natura 2000 -verkostoa tai luvitusmenettelyjä koskevia, vaikkei niihin ehkä olekaan valmiuksia täydellisesti vastata neuvottelussa

Tämän jälkeen pidettiin neuvottelussa kymmenen minuutin tauko.

5 § YVA-menettely ja muut hankkeen suunnitteluun liittyvät arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyt

Sovittiin, että osallistamiseen liittyvät keskustelut käydään kohdassa 6.

Puheenjohtaja pyysi osallistujilta näkemyksiä ja/tai kysymyksiä yhtiölle YVA-menettelystä ja muista hankkeen suunnitteluun liittyvistä arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyistä.

Merja Lipponen: suunnitellun hankealueen nykytilaan liittyviä huomioita:

- hankealue sijoittuu sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin mukaiselle Natura 2000 -alueelle
- hankealueelle sijoittuu vanhojen metsien suojeluohjelma-alue
- Natura-alueen rajausta pohjautuu kansallisiin, valtioneuvoston hyväksymiin luonnonsuojeluohjelmiin
- hyvä tuoda esille, kun alueen nykytilaa esitellään
- huomioitava YVA-menettelyssä
- suojeluohjelma-alueet ovat valtakunnallisesti merkittäviä luonnonarvojen turvaamiseksi perustettuja alueita, jotka ohjelmalla varataan luonnonsuojelutarkoituksiin

Juha Itkonen:

- mikä on tutkimuskäytävän toteutusaikataulu?

Tapani Hyysalo, vastaus:

- mitä nopeammin käytävä voitaisiin toteuttaa, sen parempi
- tutkimuskäytävä vähentäisi malminetsinnän vaikutuksia Natura-alueelle ja nopeuttaisi yhtiön malmitutkimuksia, koska kallioperänäytteenottoa päästäisiin käytävästä tekemään vuoden ympäri
- mikäli käytävä rakennettaisiin vasta kaivoksen rakentamisen yhteydessä sillä ei enää olisi tutkimuskäyttöä.

Tapani Melaluoto:

- hanke sijoittuu suurelta osin Ylitornion kunnan alueelle
- kunta on ollut tavalla tai toisella mukana hankkeessa kymmenisen vuotta
- hankkeen esittelystä tuli esille sen yhteyksiä ylitorniolaisiin toimijoihin

- esityksessä mainittu hankkeen korkea paikallinen hyväksyntä pitää hyvin paikkansa ja hankkeen käynnistyminen nähdään paikkakunnalla suurena mahdollisuutena
- Mawson on erittäin aktiivisesti osallistunut erilaisiin paikallisiin tapahtumiin, järjestänyt avoimien ovien päiviä ja monella muulla tavalla pitänyt kunnan lisäksi paikalliset yhteisöt ajan tasalla siitä, miten hankkeen asiat etenevät
- käsitys, että NEXT-hankkeessa tehtyjen selvitysten viesti on ollut hankkeelle positiivinen
- hanke on suuri mahdollisuus Ylitornion alueen elinvoimalle ja elinkeinoelämälle
- aika moni alueen elinkeinoelämän veturiyrityksistä saa suuren osan toimintansa volyymista Lappiin ja Pohjois-Kalotin alueelle sijoittuvasta jo käynnissä olevasta kaivostoiminnasta
- Ylitornion kunta suhtautuu hankkeeseen todella positiivisesti
- hyvä, että YVA-menettely on saatu käynnistettyä
- Lapin kunnat, Lapin liitto ja Lapin kauppakamari ovat ilmaisseet mielipiteensä uusien kansallisten luonnonsuojelualueiden perustamisesta Länsi-Lappiin ja Mawsonin hankealueelle: luonnonsuojelualuekaavailuilla ei saisi vaikeuttaa hanketta

Eira Luokkanen:

- tutkimuskäytävästä on syytä olla yhteydessä Lapin ELY-keskukseen, jolloin voidaan katsoa mm. ympäristönsuojelulain mukaiset luvitustarpeet tarkemmin ja katsoa mitä muissa hankkeissa on aikaisemmin tehty
- kun toimitaan Tornionjoen valuma-alueella on syytä muistaa, että toimitaan kansainvälisellä vesistöalueella ja huomioida, että suomalais-ruotsalainen rajajokisopimuksen mukaiset asiat tulevat tarkasteltaviksi. On huomioitava minkälaisia hankkeen vaikutukset voivat olla ja miettiä, onko syytä olla naapurivaltion viranomaisten kanssa tekemisissä
- vaikutuksista yleensä:
 - toiminnanharjoittajan on lakisääteinen velvollisuus tunnistaa ja tiedostaa toimintansa vaikutukset
 - hankkeesta vastaavalla olisi tärkeää olla hyvä ja asiantunteva konsultti toiminnassa mukana mutta päävastuu vaikutusten tunnistamisesta on toiminnanharjoittajalla
 - tätä kautta arvioidaan ja perustellaan ne hankkeen keskeiset vaikutukset, joita tarkastellaan YVA-menettelyssä
 - vaikutusarvioinnin perusteella hankkeesta vastaavalla on oltava käsitys myös muista hankkeen vaikutuksista, jotka eivät ole niin merkittäviä, että ne nousisivat YVA-menettelyssä tarkasteltaviksi
 - hankkeesta vastaavalle on oltava kokonaisvaltainen käsitys hankkeen vaikutuksista, jotka on pystyttävä esittämään YVA-ohjelmassa
 - Ohjelmaan otetaan laajemmin kantaa ja pohditaan, onko esitetty riittävää vai onko muita vaihtoehtoja, joita pitää tuoda esille

Noora Ahola, kommentti:

- hanke ei sijoitu Tornionjoen valuma-alueelle vaan Kemijoen valuma-alueelle

Leena Ruokanen

- vaikutukset voivat ulottua myös Tornionjoen valuma-alueelle, ja ne tulee tunnistaa

Ossi Leinonen:

- vaikka kaivoslain uudistus on kesken, voi kaavoituskysymys nousta yhdeksi keskeiseksi kaivoslupan myöntämisen edellytykseksi
- kaivoslupa voi tulevaisuudessa edellyttää oikeusvaikutteista kaavaa (nykyisin on riittänyt maakuntakaava)
- kaavoituksessa huomioitava räjähteiden ja kemikaalien käyttö, etenkin kemikaalipuoli
- Natura-arvioinnit ja arviointiselostukset kaivoslupahakemukseen
- kaivoslain uudistamisen yhteyteen kaavailtua intressivertailua on syytä seurata – mitä se lopulta tarkoittaa ja miten sitä toteutetaan

- kaivostoimituksen yhteydessä tarvitaan maanomistajan suostumus käyttöoikeuden antamiseen. Mikäli suostumuksia ei kaikilta osin saada, on valtioneuvostosta niiltä osin haettava kaivosalueen lunastuslupa
- myöhemmässä vaiheessa tarvitaan kaivosturvallisuuslupa
- malmikriittiset alueet on syytä ottaa kaivosalueeseen mukaan
- onko tutkimuskäytävälle tarkoitus tehdä kaksi vai yksi lähtöä maanpinnalta? Voiko toteuttaa niin, että lähtöjä on yksi lähtö, joka johtaa Palokkaaseen tai Rajaan, ja varantoalueet yhdistetään sitten maan alla?
- Miten tutkimuskäytävän kaivosturvallisuusvalvonta järjestetään? Kaivosviranomaisen valvoo ainoastaan luvitettuja kaivospiirejä ja kaivosalueita
- miten järjestetään räjähdystoimien valvonta? Se kuuluu aluehallintoviranomaisen työsuojelulle ja osittain myös kaivosviranomaiselle

Tapani Hyysalo, vastaus:

- tutkimustunneli toteutetaan joko Palokkaaseen tai Rajaan johtavaksi riippuen siitä, mikä on malmipotentialisin toteuttamisvaihtoehto päätöksentekohetkellä eli vain yksi lähtö

Leena Ruokanen:

- tärkeää, että hankkeesta vastaavalla on selkeä käsitys hankkeesta ja niistä osa-alueista, joita tarvitaan sen toteuttamiseksi
- esityksessä oli esimerkiksi käsitelty voimajohtoa ikään kuin se ei olisi osa hanketta: tärkeää että hanke määritellään oikein ja kokonaisuutena – liittyy myös tutkimuskäytävään
- YVA-ohjelman valmistelusta: YVA-asetuksessa on selkeä luettelo siitä, mitä ohjelman pitää sisältää
- tärkeää on jo aloitettu hankealueen nykytilan selvittäminen, esitettävä laajasti
- vaikutusalueet on tunnistettava – eri asioilla on laajuudeltaan toisistaan poikkeavat vaikutusalueet
- nykytila on tunnistettava suhteessa siihen, minkälaisia vaikutuksia on odotettavissa
- tarkoitus on, että hankkeesta vastaava esittää YVA-ohjelmassa mitkä ovat todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia aiheuttavia asioita, muut tahot ottavat kantaa ohjelmassa esitettyyn ja yhteysviranomaisen ottaa lopuksi oman kantansa
- YVA-ohjelman laatimisen aikana voidaan tehdä yhteistyötä, mutta ohjelma ei voi olla muiden tahojen vastuulla tai vetämä - ei voida säilyttää viranomaistahojen tehtäväksi
- tärkeää valita hyvä, kokenut konsultti, joka kykenee hahmottamaan tämän tyyppisiä asioita

Janna Riikonen, kommentti:

- ohjelmavaiheessa hankkeesta vastaava pyrkii pääsemään mahdollisimman hyvään käsitykseen siitä, mitkä asiat ovat hankkeesta vastaavan mielestä ei-merkittäviä ja esittelee ne perusteluineen YVA-ohjelmassa.
- YVA-selostusvaiheessa esitetään perusteltu tiivistelmä edelleen ei-merkittäviksi katsottavista asioista

Puheenjohtajan nostoja puheenvuoroista:

- sijoittuminen Natura-alueelle ja muut luonnonsuojelliset kysymykset ovat olleet olennaisia malminetsintävaiheessa ja ovat niitä myös kaivoshankkeen suunnittelussa ja arviointivaiheessa
- kaivoslain intressivertailu
- tutkimuskäytävän kaivosturvallisuuskysymykset kaivosturvallisuusvalvonnan näkökulmasta ja muut käytävään liittyvät pohdintaa vaativat asiat
- mikäli tutkimuskäytävä aiotaan toteuttaa, olisi syytä ensivaiheessa tarkkaan selvittää tarvittavat menettelyt kuten luvitustarpeet ja maan käytön suunnittelun menettelyt
- syytä pohtia, onko tutkimuskäytävä osa kaivoshanketta vai oma erillinen hankkeensa
- hankekokonaisuuden määrittäminen tärkeää: liittyy tutkimuskäytävään ja moninaiseen hankkeeseen muutenkin
- rajajokisopimuksen huomioimisen tarpeet

YVA-menettely

Leena Ruokanen:

- YVA-menettely on suunnittelumenettely, joka tulee tehdä hankkeen suunnittelun varhaisessa vaiheessa
- hankkeesta vastaava on toiminut oikein käynnistäessään menettelyn varhaisessa vaiheessa, kun ei ole vielä tehty päätöksiä toteuttamisvaihtoehdoista vaan päästään tekemään suunnittelua
- voimassa olevan YVA-lain mukaan YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava alkaa laatia YVA-ohjelmaa
- käynnissä oleva hyvin varhaisessa vaiheessa järjestetty ennakoneuvottelu on YVA-menettelyyn kuuluva ensimmäinen ennakoneuvottelu
- ennakoneuvotteluja voi järjestää koko YVA-menettelyn ajan
- kun YVA-ohjelmaa laaditaan, on yhteistyö yhteysviranomaisen ja muiden tahojen kanssa tarpeen - keskusteltava, missä määrin yhteistyö on vielä tässä vaiheessa tarpeen
- kun yhteysviranomainen on antanut YVA-ohjelmasta lausuntonsa, seuraava vaihe nimeltään YVA-selostus, jota hankkeesta vastaava alkaa laatia: selostuksesta annetaan perusteltu päätelmä
- käsitteet eivät olleet oikein esitettyjä hankkeesta vastaavan esityksessä
- perusteltu päätelmä voi sisältää lausunnon Natura-arvioinnista, jos se tehdään YVA-menettelyn yhteydessä, kuten hankkeesta vastaava esitti – näin saavutetaan synergiaetuja hankkeen suunnittelussa myös aikataulullisesti
- katsotaanko tarpeelliseksi, että YVA-menettely ja ympäristölupamenettely yhteensovitetään (YVA-laki 22a §)? Tästä ei esityksessä mainintaa, ainoastaan kaavoituksen ja YVA-menettelyn yhteensovittamisesta
- hankkeesta vastaava ehdottaa, että kaavoitus- ja YVA-menettelyjen kuulemiset yhdistetään. Yhteensovittamisen suunnittelu vaatii, että kaikista menettelyistä tunnistetaan kaikki vaiheet, sijoitetaan ne aikajanelle realistisesti ja tarkastellaan, miten järjestelyt voidaan käytännössä toteuttaa. Tässä vaiheessa on syytä järjestää ennakoneuvottelu yhteysviranomaisen kanssa.

Natura-arvioinnista

Merja Lipponen:

- Natura-arvioinnin lähtökohta on, että Natura-alueen luonnonarvoja ei saa heikentää merkittävästi
- luonnonsuojelulain 10. luvun 64 § ja 65 §:ssä kuvattu heikentämiskielto ja arviointi
- mikäli on kyseessä hanke, jonka yhteydessä Natura-arviointi tehdään ja on aiheutta epäillä, että todennäköisesti merkittäviä heikentäviä vaikutuksia hankkeesta koituu, on arviointi tehtävä
- lupaviranomainen valvoo, että arviointi tehdään ja että siitä pyydetään asianmukaiset lausunnot
- yhdistäminen YVA-menettelyn kanssa on mahdollista kuten aiemmin todettu. Tällöin arviointi tulee YVA-selostuksen liitteeksi ja siitä annetaan ELY-keskuksen ja maanhaltijan, tällä alueella Metsähallituksen, lausunnot, jotka liitetään yhteysviranomaisen perusteltuun päätelmään
- mikäli arviointimenettelyn päätelmänä on, että hankkeesta syntyy merkittäviä vaikutuksia, ei lupaviranomainen saa lupaa hankkeelle myöntää
- heikentämiskiellosta poikkeamiseen liittyviä seikkoja on luonnonsuojelulain 66 §:ssä. Ensin on tutkittava, onko hankkeella vaihtoehtoja. Mikäli on, on niitä käytettävä
- mikäli hanketta halutaan sen merkittävistä vaikutuksista huolimatta viedä eteenpäin, voi heikentämiskiellosta poikkeaminen tulla kyseeseen. Tämä vaatii valtioneuvoston yleisistunnon tekemän päätöksen siitä, että hankkeen katsotaan olevan yleisen edun kannalta erittäin tärkeästä tai pakottavasta syystä toteutettava
- tällöinkin hankkeen toteuttamiseen liittyy erityisehtoja: mikäli alueella on ensisijaisesti suojeltavia lajeja tai luontotyyppisiä, pitää lisäksi tiettyjen erityisehtojen täytyä ja Euroopan komissiolta on pyydettävä asiasta lausunto ennen kuin poikkeamispäätös voidaan tehdä. Lisäksi edellytetään riittäviä korvaavia toimenpiteitä

- kyseessä olevalle alueelle on laadittu malminetsintään liittyviä Natura-arvioiteja ja malminetsintä on tällä hetkellä luvitettu tammikuuhun 2022 saakka. Tämän jälkeen tehdään malminetsinnästä uusi Natura-arviointi – menettelyä on yleisesti jo toteutettu malminetsinnän osalta

Kaavoituksesta

Riitta Lönnström ja Juha Piisilä:

- Lapin liitolla kokemusta vaihemaakuntakaavan laatimisesta kaivoshankkeelle
- mikäli kunnilta tulee Lapin liitolle esitys vaihemaakuntakaavan laatimiseksi niin oletus on, että liiton hallituksessa se hyväksytään
- edellytyksenä on, että koska liitossa valmistellaan koko ajan kokonaismaakuntakaavoja ja kaavoitusta hoitava viiden hengen henkilökunta on varsin pieni, ei liitolla ole edellytyksiä varsinaista suunnittelua tehdä monen kaavan osalta samanaikaisesti vaan hankkeesta vastaava palkkaa kaavaehdotusta laatimaan pätevän konsultin ja liitto hoitaa asiaan liittyvät viranomaistehtävät
- kaavoitusta tehdään luonnollisesti tiiviissä yhteistyössä kuten aiempienkin hankkeiden kanssa
- syytä huomioida maankäyttö- ja rakennuslain parhaillaan käynnissä oleva uudistus
- olisi hyvä, että kunnat käynnistäisivät samanaikaisesti myös osayleiskaavan laatimisen Rajapaloihin, koska käynnissä oleva kaivoslain uudistus näyttää menevän suuntaan, jossa maakuntakaavalla ei tulevaisuudessa nykyistä oikeusvaikutteista pohjaa ole. Tosin lain siirtymäsäännöksistä ei vielä tiedetä mitään
- YVA-menettely ja kaavoitus kulkevat rinnakkain mutta kuitenkin omissa prosesseissaan. Yleisötilaisuuksien yhdistäminen on varsin järkevää
- seuraava Lapin liiton hallituksen kokous on 1.2.2021 ja sitä seuraava 1.3.2021. Mahdollisten kuntien esitysten tulisi olla esityslistalla noin viikkoa ennen kokousta
- esitysten hyväksymispäätöksen jälkeen tulee tehtäväksi sopimus hankkeesta vastaavan ja Lapin liiton välille kustannusten jaosta (konsultin valinta/laatimisen kustannukset – viranomaistehtävät)
- ennen kuin vaihemaakuntakaavan laadinta voidaan liiton hallituksessa kuuluttaa vireille, on laadittava osallistamis- ja arviointisuunnitelma

Tapani Melaluoto:

- marraskuun loppupuolella tapaaminen, jossa Riitta Lönnström, Juha Piisilä ja Mika Riipi Lapin liitosta, Tapani Melaluoto Ylitorniolta ja Noora Ahola ja Tapani Hyysalo Mawsonilta pohtivat rajapalojenhanketta ja sen kaavoitusta
- Mawson esitti tapaamisen jälkeen Ylitornion kunnalle ja ilmeisesti myös Rovaniemen kaupungille, että ne esittävät Lapin liitolle vaihemaakuntakaavoituksen käynnistämistä ja aloittavat yhteistyössä osayleiskaavoituksen Rajapalojen kaivoshankealueella
- Ylitorniolta asia käsitellään tammikuussa ja päätetään vaihemaakuntakaavaesityksen tekemisestä Lapin liitolle ja osayleiskaavan laatimisen aloittamisesta yhteistyössä Rovaniemen kaupungin kanssa

Erkki Lehtovaara:

- Rovaniemen kaupunki tekee yhteistyötä Ylitornion kunnan kanssa asiassa
- 13.1.2021 tapaaminen Ylitornion kunnan ja hankkeesta vastaavan kanssa askelmerkkien sopimiseksi
- molempien kuntien kaavoitusresurssit huomioiden olisi hyvä, jos hankkeesta vastaava esittäisi osayleiskaavoituksen laatimiseen valittavaksi konsulttia ja vastaisi laatimisen kustannuksista
- aikataulu vaihemaakuntakaavaesityksen jättämisestä Lapin liittoon ja päätöksen tekemisestä osayleiskaavan laatimiseksi on sama kuin Ylitornion kunnalla eli tammi-helmikuu 2021
- YVA-menettelyn hyödyntäminen kaavoituksessa on perusteltua

Leena Ruokanen:

- YVA-lain 22 §:ssä säädetään YVA-menettelyn ja kaavoituksen kuulemisten yhteensovittamisesta

- lain tarkoituksena on, että kuuleminen YVA-ohjelmasta, joka on alustavasti suunniteltu noin kahden vuoden päähän, ja ilmoittaminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta osallistamis- ja arviointisuunnitelmasta voitaisiin tehdä yhteisessä menettelyssä
- olisi hyvä keskustella siitä, aiotaanko YVA-lain 22 §:ä soveltaa kuten hankkeesta vastaava esityksessään toteaa vai toimitaanko kuten Riitta Lönnström esittää, eli omat menettelyt joissa yhteinen aikataulu ja yhteiset yleisötilaisuudet
- YVA-menettelyn aikataulu ei käy yhteen sen kanssa, että kaavoitus käynnistetään jo tässä vaiheessa
- suunnittelukysymys, joka avautuu aiemmin esitetyn kaikkien menettelyjen kaikkien vaiheiden aikajanan avulla niin, että selviää, mitä eri asiat aikataulullisesti vaativat ja että menettelyt voidaan järjestyttää niin että ne ovat myös osallisten kannalta ymmärrettäviä
- olennaista on, että pääosa tiedoista toimitetaan YVA-menettelyssä ja kaavoituksessa sitten ikään kuin hyödynnetään niitä
- YVA-menettelyssä tehtävien selvitysten mahdollinen syventäminen edelleen kaavoituksessa on konsultille tärkeä asia tunnistaa ja pohtia

Riitta Lönnström, kommentti:

- kokemus on, että YVA-menettelyn ja kaavoituksen yhdistäminen vaikuttaa monimutkaiselta
- Lapin liitossa nähdään mielellään, että kaavoitus ja YVA-menettely kulkevat omina prosesseinaan
- kuulemiset yhdistettäisiin

Ossi Leinonen:

- syytä huomioida aiemmin mainitut kaivoslain mukaiset asiat suunnittelussa jo alkuvaiheessa
- intressivertailusta ei ole aikaisempaa kokemusta eikä tiedetä mitä vaatimuksia sen myötä syntyy tulevan vuoden aikana

Jussi Itkonen:

- Suhangon kaivoshankkeen yhteydessä koeteltiin, voisiko tutkimuskäytävän toteuttaa ympäristölainsäädännön mukaisen koetoimintailmoituksen perusteella
- asia päättyi niin, ettei se ollut mahdollista vaan piti hakea ympäristölupaa koska toteutuksesta syntyi jätettä ja louhintaa sen verran paljon
- selkeintä on lähteä siitä, että käytävä vaatii sekä kaivoslain mukaisen luvan että ympäristöluvan

Jenni Hasa:

- tutkimuskäytävästä keskusteltu Metsähallituksessa
- Metsähallitus vastustaa yksimielisesti käytävää, koska se muuttaa alueen käyttötarkoitusta metsätalousmaasta kohti teollisuusaluetta
- kun ottaa huomioon alueen kivilajit ja koska hanke on alun perin lähtenyt Arevan aloittamana kulta-uraanihankeena niin Metsähallitusta ja varmasti myös sidosryhmiä kiinnostaa miten hankkeen luvitus menee
- tutkimuskäytävän alue vaatii varsin tarkan kairausohjelman ja analyysit
- vaikuttaa läjitysalueen sijoitukseen, pohjarakenteisiin ja jälkihoitoon sekä Metsähallituksen kannalta tärkeisiin ympäristövakuuksiin
- ollaan vielä malminetsintävaiheessa eikä ole takeita siitä, että hankkeesta tulee kaivoshanke
- mikäli hanke kaatuu tai siihen tulee muutoksia, käytävästä aiheutuneet vastuut jäävät Metsähallituksen kontolle
- Metsähallitus ei näe toivottavana, että malminetsintävaiheessa rakennetaan tutkimuskäytäviä valtion maille ennen takeita kaivoshankkeen toteutumisesta. Käytävästä aiheutuisi peruuttamattomia muutoksia alueelle

Heli Nurmi:

- ennakkomateriaalissa ei ole esitetty mitään patoturvallisuuteen tai altaisiin viittaavaa asiaa
- kiinnitettävä huomiota siihen, miten asiat esitetään materiaaleissa

- ei saa selvää mihin altainen paikkoja on suunniteltu
- altainen varmaakin palataan myöhemmin, kun YVA-menettelyn suunnittelu aloitetaan
- tärkeitä asioita tuolloin on huolehtia siitä, että pohditaan ja esitetään useampia vaihtoehtoja rikastushiekan sijoittamiselle ja läjittämistavoille
- altainen pitää sijaita kaivospiirialueen sisällä kuten muukin rikastustoiminta
- asioita on esitetty suppeasti, paljon vielä selvitettävää ennen kuin YVA on valmis
- patoturvallisuuden kannalta mitään ei ole vielä selvitetty

Tapani Hyysalo, Noora Ahola, kommentti:

- Metsähallitus viittaa Arevaan, joka lopetti malmitutkimukset ns. Rompaksen jaksolla vuonna 2009
- Mawson löysi Rajapalojen kaivoshankealueen vuonna 2012
- Rompas ei kuulu kaivoshankealueeseen
- suunniteltu kaivoshanke ei ole alkanut kullaa ja uraanin etsinnällä
- syytä tutustua hankealueesta julkistettuun mineraalivarantoarvioon, ettei maanhaltijalle jäisi väärää pohja- ja perustietoa hankkeesta
- hankkeen teknistä suunnittelua ei ole vielä aloitettu, esityksessä mukana olevat kaivoshahmotelmat vielä hyvin alustavia

Jussi Itkonen:

- esityksen alustavassa aikataululuonnoksessa vuodelle 2026 hahmoteltu ympäristöluvitusta voi perustua hyvin tehtyyn YVA-menettelyyn ja hyvin tehtyyn vaihtoehtotarkasteluun ja niiden perusteella tehtyyn hankesuunnitteluun
- nopean luvituksen kannalta olisi hyvä, että luvitus voitaisiin aikanaan perustaa mahdollisimman yksityiskohtaisiin hankesuunnitelmiin eikä yleissuunnitelmiin
- vähentää uudelleen suunnittelun tarvetta huomattavasti

Eira Luokkanen:

- täydentäen Jussi Itkosta - mitä huolellisemmin ja tarkemmin YVA-menettelyssä on selvitetty ja arvioitu hankkeen vaikutuksia niin, että selvitykset ovat myös luvitusvaiheessa riittäviä, sen pienempi on riski aikataulun venymiseen ja siihen, että luvitusvaiheessa joudutaan tekemään tiettyjä täydennyksiä tai tarkistamaan perusteltua päätelmää
- monta huomioon otettavaa kysymystä

Leena Ruokanen:

- YVA-selostusta voidaan edellyttää täydennettäväksi
- perustellun päätelmän tarkistaminen lupamenettelyssä ei ole hankkeesta vastaavan etujen mukaista
- YVA-selostus on hyvä tehdä niin hyvin, ettei yhteysviranomaisen voi antaa siitä perustellun päätelmän jouhevasti niin, ettei lupaviranomaisella ole syytä epäillä onko YVA-selostus ajantasainen
- mikäli selostusta joudutaan ajantasaistamaan, joudutaan kirjoittamaan myös uusi perusteltu päätelmä
- YVA-menettely ei pääty perusteltuun päätelmään vaan jatkuu lupamenettelyyn
- tutkimuskäytävä on olennainen osa hanketta ja tuntuu hankalalta erottaa se omaksi YVA-menettelykseen
- palastelu omaksi ei liene mahdollista

Noora Ahola, kommentti:

- tutkimuskäytävä ajallisesti yhdessä kaivoshankkeen kanssa toteutettavana jää pois suunnitelmista koska siitä ei enää kaivoksen toteuttamisvaiheessa ole hyötyä malmitutkimuksille

Ilkka Keskitalo:

- tutkimuskäytävä ei sinällään ole poikkeuksellinen loppuvaiheen malminetsinnässä

- mikäli käytävällä haetaan tietoa myöhemmin jätettävää kaivoslupaa varten, on perusteltua jättää käytävästä lupahakemus kaivoslupahakemusta aikaisemmin
- koska asia otettiin esille ennakoneuvottelussa, on syytä todeta, että mikäli käytävästä jätetään malminetsintälupahakemus kaivosviranomaiseen, täytyy viranomaisen se käsitellä

Puheenjohtaja totesi, että mikäli kaavoitus lähtee etenemään kovin paljon etujalassa YVA-menettelyyn verrattuna, on YVA-menettelyn yhteydessä tehtävien selvitysten käyttäminen kaavoituksessa mahdotonta. Tässä mielessä näiden prosessien aikataulutusta on syytä miettiä tarkoituksenmukaisuuspohjalta.

Tutkimuskäytävän toteuttamisen aikajänne suhteutettuna kaivoshankkeen aikajänteeseen saattaa muodostua melko hankalaksi, koska se vaatii ympäristö- ja muun lainsäädännön mukaisia menettelyjä, jotka on hyvä huolellisesti selvittää. Tähän tarvitaan nykyistä tarkempaa tietoa tunnelista.

YVA-menettelyn laatu korostuu lupamenettelyissä niin, että siihen on syytä panostaa.

6 § Osallistumisjärjestelyt, Mawson Oy

Noora Ahola:

- tarvetta sopia työskentelytavoista ohjelmavaiheen aikana
- hankkeesta vastaava ehdottaa ohjausryhmää, koska eri lakien mukaisia erilaisia menettelyjä on paljon ja on tärkeää, että kaikki tahot pysyvät ajan tasalla kokonaisuudesta ja menettelyn etenemisestä
- hallittavia osakokonaisuuksia on useita ja vaikka hankkeesta vastaavalla olisikin hyvät konsultit apuna hoitamassa menettelyjä, kyseessä on laaja kokonaisuus
- pyydetään kommentteja ja ehdotuksia ohjausryhmän koostumuksesta ja näkemyksiä osallistumistahoista erilaisiin työryhmiin esimerkiksi kuntien ja paliskunnan näkemysten esille saamiseksi asiaan liittyen

puheenjohtaja:

- syytä pohtia ennakoneuvottelumenettelyn ja ohjausryhmätyöskentelyn välistä suhdetta niin että osallistumisen laajuuden ai tarvitse olla sama
- miten ohjausryhmätyöskentely kytkeytyy aikataulutuksen osalta YVA-ohjelman valmisteluun ja vireilletuloon?
- siinä ei liene tarkoituksenmukaista toimia paljolti ennakkoiden – ennakoneuvottelumenettely suurella joukolla saattaa tässä olla tarkoituksenmukaisempaa

Marja Anttonen:

- hyvä, että poronhoito on jo hankkeessa tunnistettu alueella toimivaksi maankäyttäjäksi
- poronhoito on alueella oikeudenhaltija ja hankkeesta koituu haitallisia vaikutuksia sille
- hankealue kuuluu Palojärven paliskunnan toiminta-alueeseen
- poronhoitoa varten on hyvä perustaa oma pienryhmä YVA:n aikana
- ryhmään muitakin jäseniä kuin poroisäntä kuten esimerkiksi paliskunnan hallitus
- Poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut on syytä käydä YVA:n aikana. Aiemmissa menettelyissä on YVA-ohjelmavaiheessa käyty läpi suunnitelmaa siitä, mitä aiotaan tutkia ja selostusvaiheessa tutustuttu tutkimustuloksiin ja kommentoitu miten tutkimuksissa on onnistuttu ja sovittu jatkotoimista
- pienryhmät kokoontuneet useamman kerran, nähty hyväksi
- myös Paliskuntain yhdistys osallistunut pienryhmien kokouksiin
- ennakoneuvottelu hyvä menettely – Paliskuntain yhdistys ja viranomaistahot tuovat esille ja kuulevat ryhmässä toistensa näkemyksiä ja kokemuksia
- ohjausryhmätyöskentely eroaa ennakoneuvottelumenettelystä, jos mukana on muitakin kuin viranomaisia, esim. asianosainen paliskunta, ja jos se ulottuu muihinkin menettelyihin kuin YVA. Kumpikin sopii ja osallistutaan

- paliskunnan tärkeää olla mukana keskusteluissa jo aikaisessa vaiheessa
- muistutus poronhoitolain 53 § mukaisista neuvotteluista ja niiden tarpeista eri vaiheissa kaivoksen perustamista ja elinkaarta. Neuvottelut tulee järjestää sellaisessa vaiheessa, että niillä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa hankkeen ratkaisuihin kussakin menettelyssä

Tapani Melaluoto:

- Ylitornion kunta kannattaa ohjausryhmätyöskentelyä

Riitta Lönnström:

- ohjausryhmämenettely on hyvä
- vaihemaakuntakaavoituksessa on oma ohjausryhmä.

Sovittiin, että jäädään tarkastelemaan asiaa ja että ohjausryhmien ja ennakkoneuvottelumenettelyn suhde ratkaistaan myöhemmin. Todettiin, että pienryhmätoiminta on hyväksi.

Sovittiin, että yhteyshenkilöinä toimivat hankkeesta vastaavan osalta Noora Ahola ja yhteysviranomaisen osalta Leena Ruokanen. Muut tahot ilmoittavat yhteyshenkilönsä Noora Aholalle.

7 § Muut asiat

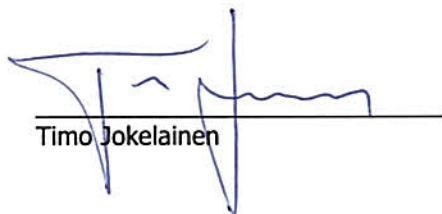
Jatkotoimet ja aikataulu:

Ei ole tarvetta lyödä lukkoon mitään, mutta on varmaankin tarkoituksenmukaista järjestää toinen ennakkoneuvottelu vuoden 2021 aikana, jolloin esimerkiksi tarkempia tietoja esimerkiksi tutkimustunnelista ja kaavoituksesta ja YVA-menettelyn aikataulutuksesta.

Sovittiin, että hankkeesta vastaava on yhteydessä Lapin ELY-keskukseen seuraavan neuvottelun järjestämisen ajankohdasta.

Puheenjohtaja päätti neuvottelun klo 12.05.

Muistion varmentavat:

Timo Jokelainen

Noora Ahola

